

4.6.2014

SISÄMINISTERIÖ

09. 06. 2014

INRIKESMINISTERIET

Sisäministeriö

Hare@intermin.fiMaahanmuutto-osasto@intermin.fi

Viite

Lausuntopyyntöne 9.5.2014

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI KANSAINVÄLISTÄ SUOJELUA HAKEVAN VASTAANOTOSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Sisäministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön uudelleen laadittu Euroopan parlamentin ja neuvoston antama direktiivi 2013/33/EU kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista (ns. vastaanotto-direktiivi). Sisäministeriö pyytää sosiaali- ja terveysministeriöltä lausunnon esityksestä 23.6.2014 mennessä.

Uudelleen laaditun direktiivin tavoitteena on varmistaa entistä yhdenmukaisemmat vastaanotto-olosuhteet jäsenmaissa. Voimassa olevat kansalliset säännökset vastaavat pääosin muutettua direktiiviä, mutta lakia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta ehdotetaan täydennettäväksi haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeiden arvioinnin, kansainvälistä suojelua hakevan maajoituksen ja ilman huoltajaa olevan lapsen edustajan osalta vastaamaan paremmin direktiivin muutettuja säännöksiä.

Sosiaali- ja terveysministeriö lausuu esityksestä seuraavan:

Vastaanottodirektiivi koskee STM:n toimialaa usean artiklan osalta. Artikla 17 koskee terveydenhuoltoa. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijoille tarjotaan riittävä elintaso, jolla taataan heidän toimeentulonsa ja suojellaan heidän fyysistä terveyttään ja mielenterveyttään. Vastaanottolain 26 §:n mukaan kansainvälistä suojelua hakevalla on oikeus saada terveydenhuoltopalveluja siten kuin terveydenhuoltolain (1326/2010) 50 §:ssä ja erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 3 §:n 2 momentissa säädetään sekä oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimia muita terveystal-veluja. Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy näkemykseen, ettei direktiivin muutos edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklassa 18 nousee esille muun muassa haavoittuvassa asemassa olevien hakijoiden tilanne. Lakia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain 6 §:ää ehdotetaan täydennettävän siten, että haavoittuva asema ja siitä johtuvat erityistarpeet selvitetään yksilöllisesti kohtuullisen ajan kuluessa asian vi-reille tulon jälkeen. Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole tähän huomauttamis-ta. Sen sijaan pykälän jatko sisältää tulkinnanvaraisuutta. Tekstiehdotus kuu-luu seuraavasti: ”Erityistarpeet otetaan huomioon koko kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelyn ja tilapäisen suojelun antamisen ajan sekä sen ajan, jonka ihmiskaupan uhri saa vastaanottolain 4 luvun mukaisia auttamispal-

veluja”. Ministeriö tulkitsee tilapäisen suojelun antamisen loppuvan siinä vaiheessa kun turvapaikanhakija siirtyy kunnan asukkaaksi ja pääsee sitä kautta osalliseksi samoihin sosiaali- ja terveystalveluihin kuin muutkin kunnan asukkaat. Ministeriö toivoo, että perusteluihin avattaisiin milloin tilapäinen suojelun antaminen loppuu.

Artikla 18 koskee myös väkivallan ehkäisyä. Väkivallan erilaiset muodot, myös seksuaalinen väkivalta on rikoslaissa säädetty rangaistavaksi teoksi eikä artiklan muutos edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklaan 19, joka koskee terveydenhuoltoa, on lisätty velvoite antaa myös vakavien mielenterveyshäiriöiden kannalta välttämätön hoito. Terveydenhuoltoalain 50 §:n mukaan kiireellinen sairaanhoito, mukaan lukien kiireellinen suun terveydenhuolto, mielenterveyshoito, päihdehoito ja psykososiaalinen tuki, on annettava potilaalle hänen asuinpaikastaan riippumatta. Vastaanottolain 26 §:n perusteluissa todetaan, että kiireellisen hoidon lisäksi henkilölle annettaisiin myös muita, välttämättömiä terveystalveluja. Artiklaan tehty muutokset eivät edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklassa 21 säädetään haavoittuvassa asemassa olevista henkilöistä. Esimerkikilistaan haavoittuvassa asemassa olevista henkilöistä on lisätty vakavista sairauksista ja mielenterveyshäiriöistä kärsivät henkilöt sekä naisten sukuelinten silpomisen uhrin. Artikla ei aiheuta muutostarpeita sillä vastaanottolain 6 §:ssä mainitaan haavoittuvasta asemasta ikä sekä fyysinen tai psyykkinen tila.

Artikla 22 koskee haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden erityisten vastaanottotarpeiden arviointia. Nykytilanteen mukaan hakijalle tehdään vastaanottokeskuksen asiakkaaksi rekisteröitymisen jälkeen kahden viikon kuluessa terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus ja alkuhaastattelu. Myös sosiaalityöntekijä tapaa hakijan. Vastaanottokeskusten henkilöstä on koulutettu haavainnoimaan hakijoiden mahdolliseen traumatisoitumiseen liittyvää käyttäytymistä. Vastaanottokeskuksissa on parhaillaan käynnissä mielenterveyshoitojen kehittämiseen keskittyvä hanke, jossa vastaanottokeskusten henkilöstölle tarjotaan koulutusta ennalta ehkäisevästä mielenterveyshoitoesta. Artiklan 6 lisäysehdoista on käsitelty yllä.

Artikla 23 koskee alaikäisiä kansainvälisen suojelun hakijoita. Kohdan 2 b alakohdan mukaan huomioon on otettava alaikäisen hyvinvointi ja sosiaalinen kehitys ottaen erityisesti huomioon hänen taustansa. Kohdan 2 c alakohdan mukaan huomioon on otettava turvallisuusnäkökohdat erityisesti silloin, kun on olemassa vaara, että alaikäinen saattaa olla ihmiskaupan uhri. Vastaanottolain 5 §:ssä on viitattu lastensuojelulain säännöksiin lapsen edun arvioimisesta. Vastaanottolaki on tarkoitettu syysistuntokaudella 2014 täsmentää siten, että auttamistoimet järjestettäisiin ihmiskaupan uhrin yksilöllisen tuen tarpeen arvioinnin perusteella.

Artiklan uuden 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että alaikäisillä on mahdollisuus ikäänsä sopivaan vapaa-ajan toimintaan, leikki- ja virkistystoimia mukaan lukien. Vastaanottolain 17 §:ssä säädetään ilman huoltajaa olevien lasten majoittamisesta muun muassa ryhmäkotiin, johon sovelletaan lastensuojelulain 59 §:n säännöksiä. Artiklaan tehty muutokset eivät edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Artiklassa 24 säädetään ilman huoltajaa olevista alaikäisistä. Artiklan 1 kohden mukaan edustajaksi ei saa valita organisaatiota tai henkilöä, jolla on tai voi mahdollisesti olla eturistiriita ilman huoltajaa olevan alaikäisen kanssa. Lakia ehdotetaan täydennettäväksi tältä osin. Ministeriö kannattaa ehdotettua sanamuotoa ”edustajaksi ei voida määrätä henkilöä, jolla on tai voisi olla eturistiriita lapsen kanssa.”

Artiklan 4 kohtaan, joka koskee ilman huoltajaa olevien alaikäisten parissa työskentelevien henkilöiden koulutusta, on lisätty täsmennys siitä, että alaikäisten parissa työskentelevien on jatkossakin saatava koulutusta. Muutos ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista, jonka mukaan noudatetaan lastensuojelulain 60 §:n säännöksiä.

Myöskään artikla 25, joka koskee kidutuksen ja väkivallan uhreja, ei edellytä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

Sosiaalineuvos

Viveca Arrhenius

TIEDOKSI

STM Kirjaamo
STM/HTO
STM/STO

